

Consideracions sobre l'entrega de la placenta a la mare després del part

El Comitè de Bioètica de Catalunya (CBC) va rebre l'1 de juliol de 2019 la següent sol·licitud del Servei de Salut Maternoinfantil del Departament de Salut:

“Des del Servei de Salut Maternoinfantil estem actualitzant el ‘protocol del part, puerperi i atenció al nadó’, un dels apartats del qual aborda el tema de l’entrega de la placenta.

Sol·licitem un informe al Comitè de Bioètica de Catalunya, donat que la legislació actual considera que la placenta és un residu sanitari i no es pot entregar a les dones que ho sol·liciten”.

El Comitè de Bioètica de Catalunya fa les consideracions següents:

La nostra societat, fonamentada en una democràcia liberal, és una societat pluralista¹ en la qual es respecta la voluntat de les persones sempre que no vagi en contra d'uns mínims morals que compartim. Aquests mínims impliquen fonamentalment normes de justícia i de no maleficència que, per a la seva correcta interpretació, cal adequar al context de cada situació.

Així, la **reflexió ètica** pot ajudar-nos en aquest cas a sospesar en quina mesura el fet d'**emportar-se la placenta** pot o no atemptar contra la justícia o la no maleficència. Llevat d'algunes situacions especials (presència de malalties infeccioses o riscos similars), no sembla que hi hagi un risc evident i, per tant, cap raó impedeix d'emportar-se-la. I és que, a banda de respectar les normes mínimes (el correcte), no hauríem d'impedir, i hem de promoure, que les persones facin realitat, en la mesura del possible, el seu ideal de vida.

El naixement d'un infant es un esdeveniment molt important en la vida de les persones. Sovint està envoltat de costums i rituals amb un marcat component cultural que s'expressa a través de creences i demandes que no sempre comparteixen els professionals sanitaris, ni tampoc una majoria de la població. Per a algunes dones, per exemple, la placenta és **un símbol de connexió entre la mare i**

¹ “Y sucede que en las sociedades con democracia liberal es, precisamente el pluralismo el que las hace posible, porque el pluralismo consiste en compartir unos mínimos morales desde los que es posible construir una sociedad más justa, y en respetar, precisamente desde esos mínimos compartidos, que cada quién defienda y persiga sus ideales de felicidad” Ética de la Sociedad Civil. Cortina A. Editorial Alauda/Anaya. Madrid, 1995 (p. 49).

l'infant que s'associa a la salut i al benestar i per això poden demanar que se'ls entregui després del part.

Els serveis sanitaris **haurien d'adequar l'atenció** sanitària que ofereixen tenint en compte el respecte a aquests mínims morals i a la promoció dels ideals de cadascú i adaptar-se de manera flexible als diferents valors de les persones que atenen, "mentre això sigui possible i compatible amb la funcionalitat organitzativa".² Han de ser especialment sensibles amb les dones durant la gestació i el part i tenir en compte les seves preferències com a forma de ser respectuosos amb la seva dignitat; i això inclou atendre demandes que no es comparteixen però que no suposen cap risc per a la comunitat. Es a dir, possibilitar el lliurament de la placenta és conseqüència de tenir presents les preferències de la mare, que no és més que una atenció sanitària de qualitat, una atenció centrada en la persona.

La reflexió ètica pot ajudar a interpretar de manera diferent **la normativa actual**.³ Normalment s'ha considerat la placenta residu sanitari del grup III, fet que no permetria que la mare en pogués disposar. Però hi ha una interpretació diferent, que respecta la persona que ha generat la placenta i no la considera un residu i que, pel significat especial que li atorga, no se'n vol desfer.⁴ Fins i tot, aquesta possibilitat de disposar de la placenta pot estar emparada pel dret fonamental a la llibertat ideològica, religiosa o de culte i a la intimitat familiar, que s'exerceix de manera àmplia sense més limitacions que les d'ordre públic protegit per la llei.

Davant del perill **hipotètic** d'un "**pendent rellescós**" que al·lega que "si hi ha possibilitat d'endur-se la placenta, quin límits hi hauria si altres persones demanen endur-se altre material biològic o anatòmic? perquè no limitar aquesta possibilitat en

² Sobre les preferències de gènere de professional per assistir a l'embaràs i el part

http://canalsalut.gencat.cat/web/.content/Sistema_de_salut/CBC/recursos/documents_tematica/preferencie_s-part.pdf

³ Decret 27/1999, de 9 de febrer, de la gestió dels residus sanitaris. (DOGC núm. 2828, de 16/02/1999)

"Són residus sanitaris les substàncies i els objectes generats en centres, serveis i establiments sanitaris dels quals els seus posseïdors o productors es desprenen o tenen la obligació de desprendre's." (Article 2.1)

"Són residus especials que requereixen l'adopció de mesures de prevenció en la recollida, l'emmagatzematge, el transport, el tractament i disposició del rebuig, tant dins com fora del centre generador, atès que poden generar un risc per a la salut laboral i pública. Aquests residus són la sang i hemoderivats en forma líquida, agulles i material punyent i tallant, vacunes vives i atenuades, residus anatòmics (excepte cadàvers i restes humans amb entitat suficient procedents d'avortaments, mutilacions i operacions quirúrgiques), cultius i reserves d'agents infecciosos, residus d'animals d'investigació i/ o experimentació inoculats biològicament, i la resta de residus sanitaris infecciosos. Es consideren a aquest efecte residus sanitaris infecciosos els residus capaços de transmetre alguna de les malalties infeccioses que figuren en l'annex d'aquest Decret, i tots els residus procedents de malalts que per necessitats d'aïllament, i a criteri del centre generador, poden ser inclosos en aquest grup." (Article 2.2)

⁴ Dins de l'àmbit de competències de l'Agència de Residus de Catalunya, si la interessada no té ni la intenció ni l'obligació de desprendre's de la placenta, no es pot considerar que aquesta sigui un residu. Aquesta obligació hauria de estar establerta en normativa específica de Salut, i per tant si tal com manifesten en la consulta no existeix la obligació legal de desprendre's de la placenta. Comunicació de l'Agència de Residus de Catalunya, 13/02/2019

l'ús de la placenta, possibilitaria i legitimaria altres demandes?”. Cal recordar que, encara que siguin molt semblants, s'han de valorar els arguments que sustenten cadascuna de les demandes o actuacions. En el cas de la placenta, hem donat arguments de principi (d'ètica mínima) i també de conseqüències (una millor atenció en el procés del part). L'argument del “pendent relliscós” s'anticipa a altres demandes que de moment no existeixen i de les que, per tant, no es poden valorar les conviccions que podrien sustentar-les. De fet, no podem descartar que en un futur es produeixin (fa 20 anys no era imaginable la d'emportar-se la placenta) però serà llavors quan caldrà valorar-les.

En definitiva, a excepció d'aquelles situacions en què es constati el risc de transmetre alguna malaltia infecciosa, el **CBC creu que no existeixen inconvenients** per no lliurar la seva placenta a la dona que sol·licita poder quedar-se-la per motius personals i culturals. Reconèixer aquest dret dona seguretat i comoditat a l'actuació dels professionals sanitaris que són sensibles i volen atendre les peticions de les usuàries.

Per evitar situacions discriminatòries, **la resposta a aquesta petició hauria de ser homogènia en tot el sistema**. Les dones han de tenir ple coneixement de quin us faran de la seva placenta, independentment de quin sigui. Per això, a més de preveure en el Pla de Part quin vol que sigui el seu destí (residu sanitari, recerca o comercial ⁵), cal que en doni el consentiment explícit. En cas que desitgi emportar-se-la, els hospitals i els professionals intervinents haurien de seguir un procediment perquè l'entrega es fes de manera digna i segura: garantir-ne el bon estat, amb una protecció plàstica, i informar a la vegada dels potencials riscos de la seva ingesta, així com de l'absència d'efectes terapèutics coneguts.⁶

En resum: el CBC no veu cap inconvenient per accedir a la demanda de la mare que vol quedar-se amb la seva placenta (malgrat s'hagi considerat i tractat anteriorment com a residu sanitari) i aconsella una regulació mínima d'aquesta nova situació.

⁵ La placenta i els seus components és rica en cèl·lules mare i se'n poden obtenir productes per a la medicina regenerativa. Constitueix un teixit humà objecte de diferents estudis. La placenta es pot utilitzar també com a producte de la indústria de bellesa i cosmètica com a suposat component pretesament rejuvenidor, bé sigui humana o d'altres mamífers, i és, per tant, una possible font de negoci.

⁶ L'administració sanitària i les societats científiques implicades, com s'ha fet en altres països, han d'informar de les conseqüències potencials de la placentofàgia.

<https://www.canada.ca/en/health-canada/services/drugs-health-products/biologics-radiopharmaceuticals-genetic-therapies/applications-submissions/guidance-documents/human-placenta-products.html>

<https://www.rcm.org.uk/news-views/rcm-opinion/plating-up-placenta/>

<https://www.tga.gov.au/human-placenta-ingestion>

Aprovat a la 112 sessió del 17 de setembre de 2019